

mannsthal jest mně typický representant právě toho druhu odvozené dekorační poesie, z níž jsou i práce p. Karáskovy; a ovšem „nezabíjel jsem“ Borgiu vůbec, nýbrž protestoval jsem pouze proti přeceňování jeho p. Fischerem, jenž chtěl v něm vidět dílo budoucnosti.

Prof. Fr. Drtina

dovršil 3. října padesát let života, bohatého významnou prací odbornou i kulturní. Není zde místa k ocenění Drtinovy činnosti učitelské ani jeho odborného díla z dějin filosofie a pedagogiky, ale přesto jest nutno alespoň vzpomenouti jeho Myšlenkového vývoje evropského lidstva, našeho nejlepšího úvodu do různých filosofických disciplín, knihy vpravdě kulturní s vysokým hlediskem obsahovým i ušlechtilostí formovou a plně kladných podnětů životních; ani literát ani umělec slovesný nepřečte knihy té bez užitku a zisku.

V. Tille: Božena Němcová

V Zlatorohu vydal právě prof. V. Tille velmi pečlivou, objemnou i obsažnou biografii první velké romanciérky české. Klidným a věcným tónem, širokým epickým tokem vypravuje prof. Tille strastný život básnířčin takřka týden za týdnem; hromadí fakt na fakt a všude in margine dokládá se materiálem listinným — četba přímo mučivá a rozryvná v poslední fázi života básnířčina, který byl jedinou křížovou cestou ponížení vnitřního i vnějšího. Kniha Tillova jest první kritický životopis Boženy Němcové a v tomto smyslu nutný podklad každé příští literární historické práce o první naší moderní romanciérce. Pan autor praví správně v předmluvě, že budoucnost přinese snad ještě sem tam doplněk nebo opraví některý detail, ale hlavních obrysů že již nezmění. Kniha jest provázena 72 podobiznami a 2 faksimiliemi.

Jaroslav Kamper,

kritik a historik literární a výtvarnický, zemřel 31. října na Vinohradech v 40. roce. Kamper byl člověk nesporně živé a pružné inteligence, širokého vzdělání, čilého života duševního a mnohostranných zájmův i snah, ale také nesporně menší duševní opravdovosti a menšího tvůrčího posvěcení, než se dnes přiznává. Činnost Kamprova nesla se kromě jeho novinářského a referentského povolání několikerým směrem. Nejméně znamená Kamper jako beletrista a umělec slovesný. Jeho staropražský román *Bílá láska* (1904) ukazuje nesporně, že Kamper nebyl tvůrčí duch básnický a umělecký; pohodlná improvisace tato jest opožděna alespoň o dvě desetiletí za slovesným vývojem českým a nejednou zabírá v čirou uměleckou banálnost. Mnohem, mnohem cennější jsou Kamprovy studie literární a výtvarné historické. Jeho studie o Zeyerovi, Šlejharovi, Máchovi (v Laichtrově České literatuře XIX. století) jsou práce různé hodnoty vnitřní, ale vesměs dobré úrovně

literárně historické. Se zvláštní zálibou věnoval se Kamper dějinám českého divadla a dramatu; sem hledí pečlivé studie o počátcích novočeského dramatu v souborném literárně historickém díle Vlčkové a stati o J. J. Kollárovi, Em. Bozděchovi a L. Stroupežnickém. Předmětem zvláštní lásky a zvláštního studia byla Kamprovi staropražská kultura hudební i výtvarná, hlavně doba XVIII. století, doba baroka, rokoka i empiru; z tohoto oboru jsou nejceněnější jeho studie o Brandlovi a Rainerovi a řada menších črt kulturně historických. Zde všude byl ovšem Kamper spíše zamilovaným mikrologem než historikem velkého stylu, který sleduje a člení drama myšlenkového výboje. Ceny někdy dosti pochybné jsou četné příležitostné studie a články Kamprovy o soudobých zjevech literárních a výtvarných: zde vkus příliš široký a nedostatek hlubší myšlenkové a umělecké kázně vtahují Kampra často v nekritický diletantismus a v laxnost soudu často povážlivou. Kamper byl také redaktorem Lumíra a Květů a jednu dobu i dramaturgem vinohradského divadla. Jako člověk společenský, jako organizátor a spolkař literární jeví se dnes ovšem Kamper svým straníkům zjevem větším a významnějším než vpravdě byl; dojde-li k souboru nebo výboru jeho prací, zredukuje se jistě soud o něm do mezí skutečnosti a pravdě bližších.

Miloš Jiránek,

malíř a spisovatel, zemřel 2. listopadu v 36. roce. Jiránkova smrt jest opravdu předčasná a jest zde přetát život plný slibů a nadějí. Jiránek absolvoval Akademické gymnasium a studoval pak na akademii malířské u Hynaise; z akademie odešel před koncem pro neshody se svým učitelem. Jako malíř neřekl Jiránek svého definitivního slova; hledal, kolísal, opravoval se, pochyboval, stál na křižovatce; na poslední členské výstavě Mánesově prostředkoval mezi starými a expresionisty. Jiránek byl čestné srdce a poctivý umělec, třeba ne veliké síly tvůrčí. Jiránek napsal také řadu článků výtvarně kritických, více méně příležitostných, různé hodnoty a různé úrovně, ale vždycky čestně myšlených a často i jemně citěných a opravdově prožitých a osobnostně vyslovených; vedle toho uveřejnil i řadu jiskrných črt a dojmů životních a uměleckých, drobné prózy, stojící na rozhraní mezi beletrií a essayi, mezi causerií a skizzou deníkovou. Tato próza vyšla knižně r. 1908 jako *Dojmy a potulky*. Jako literární dílo byla u nás, kde okouzluje stále jen dojmovost a fragmentárnost, náladovost a polotvárná skizzovitost a kde grasíruje předsudečná nechuť k definitivnímu a objektivnímu vyhraněnému útvaru myšlenkovému i literárnímu, zhusta nehorázně přeceňována, a přecenění to vymstí se snad u budoucích na jejím autorovi; přes to všecko jest to milá a teplá kniha, která svědčí, že člověk, jenž ji napsal, žil svůj pěkný duševní život.

Povážlivá rada

V 1. čísle nového ročníku Lumíra referuje p. Hanuš Jelínek o nové hře p. Hilbertové Patrii. Přitom rozhořčil se nad barbarským jazykem nové práce p. Hilbertovy a vybízí representanty správy divadelní, aby opravili a zušlechtili sami, nemá-li pro to již autor smyslu, češtinu páně Hilbertovu. „Škoda, že Národní

divadlo neodstranilo z textu řadu rušivých a české ucho urážejících poklesků proti duchu jazyka.“ (Mimoходом řečeno: i čeština páně Jelínkova jest velmi pochybná. Tak na př. tato fráze: „poklesky proti duchu jazyka“ jest nečeská. Čeština vyžaduje, jak známo, všude přídavného přisvojovacího jména, i nemohu říci: duch jazyka. A dále: poklesek pochází etymologicky od slovesa klesati. Ale jak mohu říci: poklesám *proti* něčemu? *Prohřešuji se* ovšem *proti* něčemu nebo lépe *na* něčem, ale nepoklesám *proti* něčemu. Pan Hanuš Jelínek měl napsati buďto: *prohřešky na* českém jazyku, nebo jazykové poklesky. Hraji-li si již na kantora, musím být sám kovaný. Jinak platí: hadr onuci tresce, nikdo se polepšit nechce.) „Je-li již autor sám tak hříšně lhostejný k svojí mateřštině,“ pokračuje náš mentor, „bylo povinností divadla zde zakročiti. Doufáme, že nově jmenovaný dramaturg pan docent dr O. Fischer spolu s šéfem činohry p. J. Kvapilem obrátí také sem svoji pozornost.“

K tomu principiální poznámku. Člověk žasne, jaké názory mají ještě dnes o básnické a umělecké tvorbě lidé, kteří pokládají se sami a jsou pokládáni jinými za znatele. Což nechápe p. Jelínek, že jazykové násilnosti jsou u pana Hilberta výrazem jeho vnitřního charakteru, věci záměru a úmyslu, jeho nutným a charakteristickým *výrazem* a že ohoblovati, ohladiti a osoustruhovati je jest asi tolik jako ohoblovati kaktus? Budiž mně rozuměno: nemluvím nikterak pro p. Hilberta, mluvím jen proti estetickému barbarství a estetické nemyslivosti p. Jelínkové. Práci páně Hilbertovu buďto mohu celou zavrhnout nebo musím ji celou přijmout, jak jest, — ale nemohu ji „zlepšovat“, „opravovat“ a „zušlechťovat“ podle Brusu nebo Bačkovského Oprávce poklesků mluvnických nebo podle jiného dokonalostního lineálu. *Korektnost* není estetické kriterion. „Opravovat“ nebo „zlepšovat“ mohu jen tam, kde spisovatel jest k výrazu lhostejný, kde *nevolí* vědomě svého výrazu, kde touží psáti korektně, ale nedovede toho z nevědomosti; ale p. Hilbert *ví*, že jest barbar, a *chce* býti barbar. K takové úmyslnosti mohu zaujmout jen toto stanovisko esteticky oprávněné: buď ji beze změny přijmu — nebo ji beze změny zavrhu. Tertium non datur. Moderní estetika pochopila a vysvětlila výrazovou nutnost a jedinečnost díla uměleckého — a lidé, kteří chtějí u nás udávati tón v moderní literatuře a jsou pokládáni za moderní literární kritiky, mají o uměleckém díle názory hodné venkovského podučitele před několika desetiletími.

Stého výročí smrti Kleistovy,

případněvího na 21. listopad, bylo vzpomenu v Německu dvojím uvedením jeho Penthesileje na jeviště berlínská a druhým přepracovaným vydáním prvního kritického životopisu jeho od Otty Brahma (r. 1884 byla počtána první verse této historické práce mladého žáka Schererova první cenou Spolku pro německou literaturu). U nás vyšla v tyto dny nejznámější novela Kleistova, Michael Kohlhaas, v Hynkově Pestré knihovně překladem Jaroslavy Vobrubové s úvodním slovem Ant. Veselého, který podle Brahma podal život i charakteristiku díla Kleistova. Snad by bylo bývalo na místě upozorniti právě zde, v čem záleží velikost Kleista jako novelisty a povídkáře: v stylovém klidu, v přísné věčnosti a soustředění v několik velikých linií — etnosti kázně posud tak špatně chápané u nás.